

Brassói Lapok

Ára 5 lei

Csütörtök
1931 * szeptember 17

Főszerkesztő
Szele Béla dr.

212. szám
XXXVII. évtolyam

Ára 5 lei

Romániába nyulnak a bia-torbágyi merénylet szálai

Leitner Gyula elektrotechnikust gyanúsítják a Budapest—bécsi gyorsvonat felrobbantásával
Leitner állítólag Romániába szökött

Gyanus egyéneket tartóztattak le Prahova-megyében

Csütörtökön temetik az áldozatokat

Budapest, szeptember 15.

A bia-torbágyi borzalmas vasúti merénylet foglalkoztatja ma is még nemcsak a magyar, hanem ugyyszólván az egész európai közvéleményt. Az a tény, hogy alig néhány héttel ezelőtt hasonló merényletet követte el a németországi Jütteborg-városkánál, még pedig teljesen hasonló módszerrel, azonos pokolgéppel és ugyancsak egy írásos cédula hátrahagyásával, — mindez azt látszik bizonyítani, hogy nemzetközi összeesküvő-szervezet áll a háttérben és jogosult a feltevés, hogy a bia-torbágyi merénylet nem az utolsó volt a titkos szervezet programjában.

Rendkívül mély benyomást keltett a merénylet híre Genfben, ahol a jelentés egyidejűleg érkezett az osztrák Heimwehr-puccsról szóló híradásokkal. A Népszövetség delegátusai között a puccs és a vasúti merénylet olyan riadalmat okozott, hogy több bizottsági ülést félbe is szakitottak, mert nem voltak képesek nyugodtan tárgyalni. Számos olyan kombináció merült fel, amely közös nevezőre akarja hozni az ausztriai és a magyarországi eseményeket.

A budapesti főkapitányság egyébként teljes eréllyel folytatja a tettesek felkutatását. Már eddig is sikerült annyit megállapítani, hogy Párisban nemrég egy titkos kommunista agitátor-iskola nyílt meg, amelynek számos magyar hallgatója is volt és ezek közül az utóbbi napokban többen hazaérkeztek Magyarországra. A rendőrség most igyekszik előállítani őket.

Az első őrizetbevétel különben tegnap este megtörtént. Csendőrkök egy, majd később még három férfit hoztak be a budapesti főkapitányságra. Ezeket Bia-torbágy körül fogták el, egyik sem tudta igazolni, hogyan került oda és milyen ügyben. Az egyik előállítottánál ugyanolyan Vulkán—Fiber-gyártmányú bőrröndöt találtak, mint amilyenben a pokolgépet a viadukton elhelyezték. A vizsgálat közben megállapították, hogy a merényletnek nem dinamitot, hanem ekrazitot használtak.

A Horthy kormányzónál tegnap lefolyt tanácskozás után Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter kijelentette a sajtónak, hogy a legszigorúbb intézkedéseket fogantatják, mire módot ad az a körülmény, hogy hasonló büncselekményekre még érvényben van a statáriális eljárás. Egyébként a kormány ötven ezer pengő jutalmat tűzött ki annak, aki a tetteseket kézrekeríti, vagy nyomukra vezeti a hatóságokat. Egyben ígéret történt arra, hogy a nyomravezető nevét a legnagyobb titokban fogják tartani, nehogy a merényletök vagy társaik megbosszulhassák magukat rajta.

A magyar kormány előtt ma részvétét fejezte ki a katasztrófa felett Paller cseh és Bernot jugoszláv követ. A részvétnyilvánítást magyar részről meleg köszönettel fogadták.

Berlinből érkező értesülés szerint a birodalmi vasutak igazgatósága elrendelte az exponált németországi vasutvonalak szigorú őrzését. Gemat porosz rend-

őrtanácsos, aki a jütteborgi merénylet ügyében nyomozott és aki feltétlen összefüggést lát a két eset között, valószínűleg Budapestre érkezik, hogy felvilágosítsa a magyar hatóságoknak segítségére legyen a nyomozásban.

Simon Sándor köműves, Bia, életveszedelmes belső sérüléseket, fején zuzott sebeket és több helyen lábtörést szenvedett. Nichtsmann Ferenc hálókocsikalausz, bécsi lakos. A balkezén és a mellén zuzott sebek. Hertley Lipót 58 éves étkezőkocsikalausz, Budapest, (Páva-utca 37). Állapota életveszedelmes. Koponyaalapitörés, agyrázkódás, belső sérülések. Ferenczy Lajos 53 éves szegedi állomásfőnök, zuzott sérüléseket szenvedett. Medveczky Aranka 25 éves leány, Clement Harry menyasszonya, arcán zuzott seb, mindkét lába három helyen eltört. Állapota súlyos. Májer Jánosné 22 éves bátaszéki lakos. Belső sérülések, állapota súlyos. Novotny Rudolfné, 35 éves amerikai asszony, Newjersey Alpha városából. Jobb arcán és szemén zuzott sebek, bokatorés csontrepedéssel. Ruff Istvánné, 25 éves bátaszéki asszony, belső sérülések és zuzott sebek. Ruff Miklós 4 éves fiúcska és testvére Teri 3 éves. Mindkettőnek állapota életveszedelmes. Sulyos belső sérüléseket szenvedtek. Feidl Margitka, 3 éves bátaszéki kisleány, zuzott sebekkel. Kornfein Károly bécsi lakos, kereskedő. Fején és gyomrán sérült. Állapota súlyos. Hanke

Richard 55 éves budapesti lakos, a Pesti Hírlap nyugalmazott levéltárosa arcán és lábán sebesült meg. Mataska Szilveszter 39 éves MÁV irodai segédtsz. Rothaus Jenő párizsi lakos. Serlig József 20 éves torbágyi napszámos, aki a mentési munka közben sebesült meg.

Ujabb jelentések szerint a bia-torbágyi vasúti merényletet egy Leitner nevű elektrotechnikus követte volna el, akinek sikerült külföldre szökönie. A detektívek

előkerítették Leitnernek egyik kézírását, mely meglepően hasonlít a viadukt mellett talált üzenet betűihez.

Leitner a kommun alatt meglehetősen nagy szerepet játszott Budapesten. Később Párisba került és ottan agitátoris-olat végzett.

Miután felmerült az a gyanu, hogy Leitner Romániába szökött, a budapesti főkapitányság megkeresést intézett a bukaresti állambiztonsági hivatalhoz,

amelyet arra kért, hogy román területen folytasson le nyomozást a merénylet gyanúsítottja ellen. Romániába vezetőnek a szálak azért is, mert a bia-torbágyi merénylet kivitele állítólag pontosan egyezik azzal a merénylettervvel, amelyet most augusztus elsején a Bukarest—brassói vonalon akartak végrehajtani s amelyet csak véletlenül sikerült megakadályozni.

Természetesen rengeteg egyéb kombi-

náció is van, amire jellemző, hogy már eddig is 60 különböző feljelentés érkezett a Béla-utcai főkapitánysághoz. Az ilyen „nyomravezető” előadja, hogy a merénylet éjszakáján egy izgatott férfi kérekedett fel egy Bécs felé haladó magánautóra és elrobogott vele. A rendőrség ennek alapján elrendelte, hogy az összes magyarországi autótulajdonosok és sofőrök igazolják,

hogy a szombatról vasárnapra virradó éjszakán hol töltötték az időt és kit szállítottak. Egy másik ilyen nyomravezető Pozsonyból jelentkezett és közölte, hogy vasárnap hajnalban négy iparos külsejű férfi tartott az osztrák határ felé, miközben izgatottan fényképeket nézegettek és a szembefövőktől az iránt érdeklődtek, hogy messze van-e még a határ?

Az áldozatok holttestét Budapestre szállították, ahol csütörtökön temetik el őket. A kormány a legnagyobb gyászompát adja meg a katasztrófa áldozatainak.

Bukarestből érkezett jelentés szerint Prahova megyében néhány gyanus egyént tartóztattak le, akiknek a lakásán dinamitot és vasúti sinek felbontásához szükséges eszközöket találtak.

A hatóságok véleménye szerint ezek az emberek összefüggésben állanak a bia-torbágyi borzalmas merénylet elkövetőivel.

A stájerországi Heimwehr-puccs teljesen meghiusult

A Pfriemer-felvonulás eredménye: három halott, ezerkétszáz letartóztatás

Czernin gróf és Lindeck báró a letartóztatottak között

Bécs, szeptember 15.

A Pfriemer-féle Heimwehr-különítmények stájerországi anabázisa — amint az előrelátható volt — teljes kudarccal végződött. A szövetségi kormány gyors beavatkozása, anélkül, hogy a szociálista Schutzbund közbelépése a helyzetet jobban elmérgesítette és polgárháborúvá fejlesztette volna, sikerrel szerelte le a stájerországi puccskísérletet.

A Pfriemer-féle alakulatok és a kormánycsapatok között lezajlott cserepatéknak egyébként

három halott és számos sebesült esett áldozatul.

Eddig körülbelül 1200 embert tartóztattak le és helyeztek vizsgálat alá. A letartóztatottak között van a magyar szá-

mazásu Czernin gróf és Lindeck báró is.

A puccs mozgató rugói egyelőre teljesen ismeretlenek. A Heimwehr-vezérek úgy tüntetik fel a dolgot, hogy fellépésük a szociálisták torzalkodása miatt vált szükségessé. Ez a védekezés természetesen

nagyon gyenge és cseppet sem meggyőző,

mer nem ad semmiféle magyarázatot arra, hogy Pfriemer őrnagy kiáltványában miért hirdette ki a kormány átvételét és miért oldotta fel a tisztviselőket a szövetségi kormánynak tett esküjüktől.

A házkutatások nemcsak vasárnap éjszaka, hanem egész hétfőn is tartottak s eredményképpen

rengeteg fegyvert és lőszert sikerült a

harcias Heimwehr-alakulatoktól elko-

bozni. A kormány intézkedésére természetesen őrizetbe vették Pfriemer őrnagyot és a Heimwehr főparancsnokát, Stahremberg herceget is, aki salons konduktust kért, hogy a hatóságok előtt önként jelentkezhessek.

A szociálisták röpiratban foglalkoztak a Heimwehr meghiusított puccskísérletével. Élesen elítélik és támadják különösen a stájerországi tartományi főnököt és a csendőrséget, amiért nem akadályozták meg a puccskísérletet. A szociálisták röpirata erőlyes fellépést és szigorú megtorlást követel a puccs résztvevői számára, akiket árulóknak bélyegeznek.

TELJES AUTONÓMIÁT KÖVETELTEK, HAT ÁROKAT OSTROMOLTAK, IZZÓ GYÜLÖLETTEL IZGATTAK

— ÉS MEGSEM BILINCSÉLTÉK MEG
ANNAKIDEJÉN A
ROMÁN KISEBBSÉ-
GI SAJTOT!

Egy kis összehasonlítás a múlt és a jelen között

Arad, szeptember 15.
Ugy látszik, Jorga kegyelmes ur megkezdte programját. Első áldozatul nem kisebbségi lap esett, hanem igenis, többségi hirlap: a temesvári Vestul.

Temesvárott, a Bánság fővárosában vasárnapok egy román hírlapíró, betiltottak egy román sajtóorgánusot, egyszerűen azért, mert támadni mert a kormányt, mert kérte, követelte Erdély számára az autonómiát. Ezért járt a bilincs. Szép szimbólum.

Ó, ez a magyar elnyomás! Mennyi szót vesztetett már a háború előtt, alatt és után a kegyetlennek bizonyult kegyelmes professzor erre a »magyar elnyomásra«. És ép erről akartunk néhány szót szólni. Illetve bemutatni: nos, így nézett ki ez a magyar »elnyomás«.

AMIÉRT EZELETT MEG NEM JÁRT BILINCS...

A Gazeta Transylvaniei című lap ma is él s annakidején sem tiltotta be senki. Pedig ez a lap 1913 június 13-án ezeket írta:

„A nemzeti autonómia zászlóját fenn lobogtatjuk és tüzzük ki az egyetemes románság várába. Ez képezze a mi egyedüli, megmáshatatlan hitünket... Amiként a szlávok, tekintet nélkül a jelenlegi politikai határokra, egyértelműen harcolnak nemzeti hitük megtestesítéséért, harcoljunk mi is... a várunk elére tüzött zászlóért: a nemzeti autonómiáért...»

Egyik magyar lap ezt a cikket így kommentálta, ma már bebizonyosodottan látóki erővel: Vajjon románjaink mit csinálnának velünk, magyarokkal, az 5 nemzeti autonómiájuk keretében? Megadnák nekünk is a nemzeti autonómiát?

Nos, a cikk megjelent, Elnyomás volt. Terror volt. De senkit sem vertek vasra és nem tiltották be a lapot. Pedig akkor nem román állott szemben a románokkal s országhatárok is szóba kerültek.

De ez még csak enyhe cikkesce volt az aradi »Romanul« alábbkövetkező ki-rohanásával szemben.

Arról volt szó, hogy egy román faluban a görög keleti tanító és pap az iskolás gyermekekkel a magyar Himnusz énekelte. A Romanul így csattan föl: „A falu egységes román érzelmé nem tűrheti a mélyen sértő, felfuvalkodott és neveléses Isten áldd meg a magyart-nak hangját...»

Ó, de hiszen ehhez nem is kell kommentár!

BOILA MILLIÓI ÉS GOGA TANTIEMJEL, MEG MÉS EGYEBEK

De a Vestulnál nemcsak az autonómiáról volt szó, a Boila-ügy s a nemzeti parasztpárti vezérek elleni hajtóvadászat is szóba került. Dehát erre is találhatunk példát a magyar »elnyomás« idejéből. Goga Octavian, az akkor még fiatal nemzeti politikai és költő súlyos pénzeket inkasszált a legkülönbözőbb módon, román bankoktól tantiém címén, meg másképpen is. De soha ezért nem vegzálták. Soha számon nem kérték a pénzét. Pedig jóoka lett volna a magyar »elnyomók« elnyomniok ezt az élesszáj-tollu harcos poétát...

Mint ahogy a Romanul sem tiltották be a legélesebb s nem mindenkor elegáns-nyelvezetű támadásai miatt. A lapnak például semmi bántódása sem történt, a mikor az aradi magyar nemzeti színházat támadva ezeket írta:

„Az aradi magyar színház, a kétséges, sötét alakok e menedékhelye, ez a pajta... (vagy) ... az üres érzésű magyar társadalom... (vagy) ... ez a tudóbajos színház...»

Mindezt pedig azért, mert az aradi nemzeti színház előmerte adni az Elné-mult harangok című Rákosi Viktor darabot.

Hja persze, ez az elnyomás idején történt. Ez volt akkor a terror. De senki sem »rothadt meg« a börtönökben, bár abban az időben a hangadó terror a kisebbségi sajtóban eképpen muzsikált: — Egészen nyíltan kimondható, — írja a Romanul —, hogy önértékes román utálja a Himnusz... és nem ismer el olyan ha-

talmat, amely azon Himnusz tiszteletére kényszerítene, amelyet gyűlöl.

De talán Valcele—Előpatak községben történt valami, amikor a loyálisan felvonnuló magyar intelligencia előtt egy műkedvelő előadás keretén belül a magyar katonaságot kifigurázták. Ezen az estén a terem uszott a román nemzeti színekben. S mindezt Soiu Demeter lelkész rendezte, aki, mondd és ird, 1600 korona kongruát élvezett az elnyomók államkasszájából.

Hát történt valami itt? Hát valakit is vertek itt vasra? Közbelépett a csendőrség? Megvonták a kongruát? Á, dehogy, hiszen akkoriban erre felé »elnyomás« volt...

Hát megvasalták Goldis Lászlót, amikor egy izgatott vers jelent meg lapjában, a Romanulban s ennek kéziratát hiába keresték a szerkesztőségben? Hát szét-szórták a lap szedését, betiltották ezért a Romanul-t?

Hát igen?

Véresrevert három védetlen nőt Marosvásárhelyi tisztí főorvosa

Marosvásárhely, szeptember 15
Felháborító brutalitás tartja izgalomban Marosvásárhely lakosságát. Weiner Zsigmond vol fakeskedő, ötvenhárom-éves felesége és két leánya, már évek óta a Kálvária-utca 3 szám alatt laknak, a hol dr. Comes, volt tisztifőorvos anyósának, egy Görögné nevű asszonynak a lakása is van, aki ott leányával és veje-vel él együtt. Görögné, akit általában öszezefüggősen teremtésnek ismernek, rossz viszonyban van Weinerékkel és a két család között napirenden voltak a civódások.

Tegnap, amikor a Weiner-család férfitagjai a templomban ünnepelték a zsidó újévet, hirtelen hangos éles sikoltó-zás hallatszott a Kálvária-utca 3 számú ház felől. Az történt ugyanis, hogy Weinerné és két leánya éppen a templomba indult, hogy ők is résztvegyenek az áhítatoskodásban, amikor hirtelen nekikrontott Görögné és vízzel leöntötte őket. A nők sikoltását hallva pár perc múlva ingujjban, magából kikelve a helyszínen termett maga dr. Comes, a volt tisztí főorvos és kvalifikálhatatlan brutalitással most már ő esett neki Weinernének és két leányának, akiket agyba-főbe vert. Az idős Weinernének

többször ököllal az arcába csapott, fogait több helyen kiütötte, a haját tépte és rugta. A szerencsétlen asszonynak segítségére akart sietni Gizi leánya, ekkor azonban dr. Comes ennek esett neki.

Weinerné segítségért kiáltott, mire a »főorvos« ujult erővel támadt neki és ráondított: Mit kiabálsz segítségért, te bűdös zsidó!

Az egyik leánynak végre sikerült kiszabadítania magát, a rendőrségre szaladt, a rendőrség azonban szintén nem óhajtott beavatkozni. Később a volt tisztí főorvos is a rendőrségre sietett és ott azt a szenzációs bejelentést tette, hogy »ha azok a zsidók tovább is ott maradnak, ő nem vállal felelősséget magáért«.

Közben a család férfitagjai hazaérkeztek a templomból és — hozzákezdtek a csomagaláshoz. Este kilenc órakor a saját lakásukból elmenekültek.

A példátlan botrány jellemző dr. Comesre, aki nem átalította a legnagyobb ünnepükön megzavarni a Weiner-családot és — ami még jellemzőbb — kiválasztani azt a pillanatot, amikor férfi nincs a háznál és csak védetlen nőkkel kerül szembe. A rendőrség eljárása külön lapra tartozik.

A magyarországi bombamerénylet és az osztrák Heimwehr-puccs hatása a Népszövetségre

Több bizottság ülését nem lehetett megtartani

Curtius beszéde az újságírók villásreggelijén

Genf, szeptember 15.
A népszövetségi tanács hétfői ülése rendkívül nyomott és ideges hangulatban zajlott le, Népszövetségi körök csak hétfőn reggel értesültek a szombaton éjszaka történt nyugtalanító eseményekről: a bia-torbágyi megdöbbenő vasuti merényletről és Pfriemer Heimwehr-vezér különítményeinek puccskísérletéről.

Az általános megdöbbenés olyan nagy volt, hogy több bizottságnak ülését nem is sikerült megtartani.

A pénzügyi bizottság mégis ülésezett s azon a magyar delegáció ismertetette a költségvetési tételeket és a magyarországi bankhelyzetet.

A népszövetségi tanács hétfői ülésén a hitelbizottság tett jelentést azokról a nemzetközi államkölcsonokról, amelyek-nél a Népszövetség járt közben. A jelen-

tés többek között azt az indítványt terjesztette elő, hogy

a jövőben is kövessék az eddig szoká-sos eljárást,

anélkül, hogy engednének a franciák kívánságának, akik azt akarták, hogy az egész nemzetközi hitelnyújtást a Népszö-vetség ellenőrizze.

A Népszövetség közgyűlése délutáni ülésén a tanácsban megüresedett három helyet töltötte be. A szavazásban 50 állam vett részt. Kína 48, Panama 45, Spanyolország 43 szavazattal került a tanácsba, de kisebb arányú szavazatot kapott még Magyarország, Mexikó, Bulgá-ria és Belgium is.

AZ ÚJSÁGÍRÓK VILLAS-REGGELIJE

Hétfőn délelőtt zajlott le a népszövet-

Ez is erre az időre esik. Jorga akkoriban mint komor bíka harcolt az erdélyi elnyomás ellen. Ő volt a Kultur Liga elnöke. És amikor a román-magyar mér-nőkegyesület Színájában baráti ülelke-zésben békelt össze, Jorga ur mint a ro-mánság kőbor lovagja, olyan botrányt inszcenált, amelyre egész Európa felfigyelt. A lendületes Jorga kijelentette, hogy »nem tud elképzelni olyan szituá-ciót, amelyben a románság és magyarság barátkozása megengedhető lennel« (Lásd az összes 1912—13-as lapokat.) Bojkottot hirdetett mindazon románok ellen, akik Erdélyben a békés megegyezés útján való jogszerzést hirdették, megrohmozta Man-gra Vazult, a békepárt vezérét és egyszó, mint száz, felelőtlenül izgatott, elgáncsolt minden békés megoldást!

És mi volt erre a hajdan »elnyomó«, jelenleg pedig »izgató« sajtó válasza? A Brassói Lapok 1913. január 22-én meg-jelent vezércikke ezeket mondja:

„Végzettségűséget látunk abban, hogy a nemzeti törvény ellenére, a ro-mánoknak nem nyújtott mód arra, hogy a közigazgatás és törvénykezés kezelőivel saját anyanyelvén érintkez-hessék, mert ez nagyban fokozta a bi-zalmatlanságot. Végzettségűséget látunk abban is, hogy az állam mit sem tett annaképpen, hogy a románság terjeszke-désével egyidejűleg, a románokban a magyarsággal szembeni jóindulat is lábrakapjon és terjeszkedjen«.

Ezt írta a B. L. akkor, amikor még az »elnyomók« lapja volt.

★

Ezt meg kellett írni, ha a nyirkos, rot-hasztó börtön, vagy a Vestul-nál forga-lombahozott bilincsek is járnának merész-ségéért e sorok alázatos írójának, aki egyébként maradok Jorga professzor őszinte csodálójá:

BALLA KAROLY.

ségi újságírók hagyományos villásregge-lije, amelyen Titulescu, az ülésszak elnö-ke és a nagyhatalmak képviselői is fel-szóaltak. Briand hatalmas békebeszédet mondott s újból hangsúlyozta, hogy a febr-uári leszerelési konferencián végleg el-kell tüntetni a világból a háborút.

Curtius német külügyminiszter az ét-lapnak abból az illusztrációjából indult ki, amely

az európai államférfiakat a csulhába öltöztött Briand-nal az élükön ábrázolja.

amint az ígért földje felé tekintenek. Curtius szerint ez a karrikatura azt szim-bolizálja, hogy Európa államférfiai zárt sorokban követik Briandt közös céljuk felé. A világ és különösen Európa mai nehézségeit csupán a népek, de elsősor-ban Franciaország és Németország szoros együttműködésével lehet lezárni. Curtius kijelentette, hogy eltökélt szándéka ezt a békés együttműködést megvalósítani.

A MACEDON KISEBBSÉGEK GENFBE MENTEK

Szófiai jelentés szerint hétfőn reggel elindult Genfba a macedon kisebbségek delegációja, amely az összes macedon egyházmegyei petícióját szándékozik ben-yújtani a Népszövetségnek. A petíciót 250 püspök, metropolita és lelkész írta alá. Azt kéri, hogy visszatérhessenek régi egyházmegyéikbe és hogy visszakap-hassák azokat a jogukat, amellyel a török uralom alatt rendelkeztek.

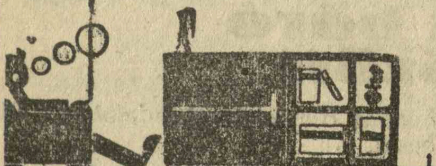
AMERIKA MEGEGYEZETT NÉMETORSZAGGAL A VÉ. GYESKÖVETELÉSEK ÜGYÉBEN.

Washingtonból érkező hivatalos jelen-tés szerint az Unió kormánya megegye-zett a németekkel az ugynevezett vegyes-követelések ügyében. A megegyezés értel-mében felfüggesztik a Németország ré-széről Amerikának esedékes 9 millió dol-lár fizetését, anélkül, hogy erre nézve különlegesen megegyeznének. Ezzel szem-ben Amerika további fizeti a Németor-szággal szemben fennálló kötelezettségeit, amelyek magánjellegű adósságok.

Bíróság elé állítanak egy professzort, mert túléle-sen kritizálta Jorgát

Bukarest, szeptember 15.

Megírtuk, hogy a középiskolai tanárok vasárnapi kongresszusán Fortu professzor rendkívül éles hangon kritizálta Jorga közoktatásügyi tevékenységét. Az ér-zékeny miniszterelnök most bíróság elé akarja állítani Fortut, — feltéve, hogy ez 24 órában belül nem vonja vissza vagy nem cáfolja meg kijelentéseit. Jorga egy-szerűen nem tűri, hogy a tanári vagy a tanítói karból valaki is rossz vélemény-nyel merjen lenni az ő — egyébként sok vonatkozásban törvényellenes — tevé-kenységéről.

HA BUTOR
LEGYEN

SZEKELY & RÉTI
BUTORGYÁRÁBÓL
MAROSVÁSÁRHELY
BUKAREST
BRASSÓ
HAGYSZEBEN
NOTTO:
ELSŐKÉZBŐL — A LEGJOBBAT — LEGOLCSÓB-
BAN, KEDVEZŐ FIZETÉSI FELTÉTELEKKEL

Az anyanyelv teljesen szabad használata és az egyházak autonómiája

Innyit, amennyit Gyulafehérvár ígért, Boila sem tart megadhatónak

Kolozsvár, szeptember 15.

Boila professzor új alkotmánytervezete, amely a nemzeti parasztpárt erdélyi frakció többségének új politikai programját tartalmazja, „alkotmányos forradalom” jellegével és előreláthatóan szenvedélyes harcokat kirobbantani a regionalizmus, a decentralizáció és a kisebbségi jogok ellenfelei körében.

A kisebbségek szabadon használhassák anyanyelvüket a közéletben is

Legfontosabb kisebbségi szempontból a Boila-féle alkotmánytervezet hetedik fejezete, amely a román állampolgárok jogairól és tevékenységéről intézkedik. Az állampolgárság megszerzése, elvesztése és visszaszerzése mai eljárás szerint megmarad, de a feltételek eddig nem voltak magában az alkotmányban teljesen lefektetve.

Az állampolgársági jogokról szóló fejezet mondja, hogy a román állampolgárok a törvény előtt egyenlők. Nemzetiségi, vallási, vagy nyelvi különbözőség nem akadályozza az összes jog elnyerésénél és gyakorlásánál, amelyek az alkotmány és a törvények alapján az állampolgárokat megilleti. A román államban nem létezik semmiféle osztálykülönbség.

Szösz szerint közöljük a kisebbségi nyelvhasználatra vonatkozó 170-ik paragrafust és annak indokolását is. Az alkotmánytervezet szövege a következő:

Minden állampolgárnak joga van a saját nyelvéhez.

Minden állampolgár szabadon használhatja nyelvét, nyilvános gyűléseken, választásokon, sajtóban, vagy bármilyen más közlési formában, ugyancsak magánkapcsolataiban és kereskedelmi ügyekben.

A magánegyesületek és társaságok nyelvét szabadon határozhatják meg azok a polgárok, akik létrehozták őket.

A másnemzetiségű román állampolgá-

A tervezet főbb vonalaiban már ismertettük. Minket, magyarokat és a romániai kisebbségeket, továbbmenőleg főképpen ez érdekel: miképpen képzei el Boila legelőbb problémáink megoldását az állam új alkotmányos felépítettsége keretében, hogy, — a mint ő mondja, — többé ne legyen okuk, jogos okuk, a kisebbségeknek az irredentizmus táplálására.

Tartományonként megalkotott speciális törvény fogja megszabni a jelen paragrafusban előrelátott saját nyelvhasználati jogok gyakorlásának módját.

Ezen szakasz indoklásában Boila professzor megállapítja, hogy a 170-ik paragrafus az állampolgárok egyéb jogaival kapcsolatban proklamált többi szakasszal együtt azt a célt szolgálja, hogy egy, az egyesített román állam szempontjából legnagyobb fontosságú problémát megoldjon: a kisebbségi kérdést. A 170-ik szakaszban foglalt elvek és rendelkezések a gyulafehérvári nemzetgyűlés ünnepélyes deklarációjának keretei között mozognak, egyes pontokban tulmennek azonban a kisebbségi szerződés által a román államnak előírt feltételeken is.

Bármilyen liberális is az a mód, amelyet ez a tervezet a kisebbségi kérdés megoldására választott, — mondja Boila dr., — olyan messzire nem mehetett és a gyulafehérvári nemzetgyűlés sem gondolt olyan messzire, hogy a nemzetiségeknek bármilyen külön politikai individualitást biztosítson, önkormányzattal és külön trüffel. De igyekezett a román állam magasabb érdekeinek védelméhez nélkülölni olyan jogokat biztosítani a nemzetiségeknek, — még az állami élettel és annak közintézményeivel kapcsolatban is, — amelyek, ha élethelepnének, bizonyára hozzá fognak járulni a jogos elégedetlenségek elsimításához.

Az egyházak egyenlősége

A személyes szabadságra, a lakás sérthetlenségére, a munka és foglalkozás szabad megválasztására, valamint a vagyon- és tulajdonjog biztosítására és a levélitok sérthetlenségére vonatkozó részek után Boila dr. tervezete részletesen foglalkozik a lelkiismereti szabadsággal és a szabad vallásgyakorlattal. Az indokoló részben Boila professzor kifejti, hogy az 1925. évi alkotmány és az annak alapján kiadott későbbi törvények által teremtett rezsim nem oldotta meg az egyházi kérdést Romániában. Egy ugynevezett uralkodóvallásnak az akceptálása az egyesített Romániában nemcsak a kor szellemével van ellentmondásban és nemcsak a gyulafehérvári határozatokkal, hanem a román állam egész alkotmányos életével, amely a bármilyen nemzetiséghez, valláshoz, vagy nyelvhez tartozó állampolgárok egyenjogúságán alapul. Mindaddig, amíg eléggé tekintélyes számban lesznek olyan románok, akik nem tartoznak ahhoz a valláshoz, amelyet uralkodóvallásnak akarnak nyilvánítani, megengedhetlen az egyházi kérdés ilyen módon való szabályozása.

Az új alkotmány, — mondja Boila professzor, — megfelelő megoldást kell adjon a vallási kérdéseknek, amelyek ugyanolyan fontosak, mint a kisebbségi kérdés. Az egyesített román államban vannak egyházak, amelyek hívei nem román nyelvűek és a romántól eltérő faji jellegűek. Ezeknek rövidebb, hosszabb múltjuk és többé, vagy kevésbé kialakult autonóm egyházi életük van. Az egyházak lelki munkájuk révén lényeges mó-

don hozzájárulnak a polgár neveléséhez és a polgári erények kultiválásához. A vallási kérdések tehát olyan megoldást kell adni, amely az egyházak számára hasznos munkát biztosítson az állam javára. Az a speciális összefüggés, amely a különböző román és nemromán egyházak között a román államban fennáll, nem engedi meg, hogy a kérdést más államokban létező rendszerek alkalmazásával igyekezzünk megoldani.

A kérdés szabályozásának alapját csakis a vallások egyenlő jogusítása és az egyházi autonómia képezheti, a gyulafehérvári határozatokban foglalt elv szerint. Egyenlő jogokat kell biztosítani mindazoknak a vallásoknak, amelyek már megvoltak, vagy amelyeket átvett a román állam. Ezzel a ténnyel respektálja a szerzett jogokat, a jogfolytonosság elvét, amely minden egészséges állami élet alapja kell legyen. Egyenlő elbírálásban a következő vallások részesüljenek: görögkeleti, görögkatholikus, római katolikus, evangélikus-lutheránus, református, unitárius, izraelita és mohamedán, amelyek a román állampolgárok túlnyomó többségét foglalják magukban. Ezeknek az elismert vallásoknak belső életük tekintetében autonómiájuk legyen, ugyancsak a kultusz és az egyházi vagyongazdálkodás tekintetében.

A többi vallási kultusz megtűrt vallás, ha annak gyakorlása nem érinti a közrendet és a közkeletet.

Az állam költségvetéséből hozzájárul a román állampolgárok egyházainak fenntartásához, akármilyen rítusnak, a hívők lélekszámának arányában. A különböző egyházak fejeit az államfő nevezi ki, illetve erősíti meg állásukban.

Érdekes újítása a tervezetnek az a pont, amely arról intézkedik, hogy nemzeti, vagy politikai ünnepségek alkalmával a hivatalos istentiszteletet olyan helységeken, ahol román templomok vannak, vagy az ortodox, vagy a görögkatholikus templomban kell megtartani, aszerint, hogy melyik egyháznak van ott több híve. Ott, ahol nincs román templom, valamely elismert vallás templomában, amelynek a legtöbb híve van a helységben.

KISEBBSÉGI ISKOLÁK ÉS AZ ÁLLAMI ISKOLÁK TANÍTÁSI NYELVE

A 183-ik szakasz a közoktatásról szól és ugyancsak közelről érdekli a kisebbségeket. A tanítás szabadságának leszögezése mellett

ez a paragrafus kimondja, hogy román állampolgároknak, nemzetiségi, vallási, vagy nyelvi különbségre való tekintet nélkül, joguk van saját költségükön iskolákat és más nevelőintézeteket létesíteni, vezetni és ellenőrizni, amiben az állam ellenőrzésének csak annyiban vannak alávetve, hogy azok az intézmények összeférnek-e a közrenddel és a közkelettel. Ha ezek a magántanintézetek érvényes bizonyítványokat akarnak tanulóik részére, hogy azok közhivatalokat foglalhassanak el és, ha az állam anyagi támogatását akarják élvezni, az államnak joga lesz meghatározni az ilyen intézetek létesítésének feltételeit.

A magánjellegű tanintézetek nyelvét az iskolafenntartó szabadon választja meg.

Az állami elemi iskolákban, amelyek olyan városokban, vagy falvakban működnek, ahol nagyszámú nemromán nyelvű román állampolgár lakik, mint román anyanyelvű, a megfelelő nemzetiség előadási nyelvvel párhuzamos tanfolyamokat kell létesíteni. A román nyelv tanulása kötelező.

Az állami középiskolákban az előadás a megyei lakosság többségének a nyelvén történik, de a román nyelv oktatása kötelező.

Az állami főiskolai oktatás, amely autonóm alapon lesz megszervezve, annak a lakosságnak a nyelvén történik, amely az illető területen többségben van.

Az elemi oktatás az állami iskolákban ingyenes és kötelező lesz mindenütt, ahol állami, vagy az állam által elismert elemi iskolák vannak.

A közoktatással kapcsolatos összes kérdéseket speciális törvények fogják szabályozni.

Nagyon érdekes ennek a szakasznak az indoklása, amely abból indul ki, hogy a népoktatás az állam legfőbb gondja kell legyen, mert egy minimális népi műveltség nélkül az állam alkotmányos élete nem hozhat reális eredményeket. Két módja van annak, hogy az állam ezt elérhesse. Vagy kizárólag a maga feladatának tekintti az oktatásról való gondoskodást, vagy megengedi az összes kulturális erő közreműködését. Kétségtelen, hogy a román államnak a második utat kell választania. A közoktatás kérdésében a gyulafehérvári határozatokban foglalt elveknek kell döntően érvényesülniük, vagyis, hogy a polgárok oktatása, nemzetiségi és nyelvi különbség nélkül, a saját nyelvükön történjék, legalább az elemi iskolában. A magánoktatás tekintetében biztosítani kell a tanszabadságot, különösen pedig az egyházi oktatást, az állam általános ellenőrzésének fenntartásával.

Egyébként a 184-ik szakaszban a tanszabadságra vonatkozó rendelkezései eleget tesznek a kisebbségi szerződésben foglalt nemzetközi követelményeknek is.

KÖZHIVATAL VISELÉSI JOGA

A véleménynyilvánítási, a sajtó és gyűlékezési szabadságról szóló paragrafusok után még a 189-ik szakasz érdemel fokozottabb figyelmet kisebbségi szempontból. Ez a szakasz elismeri minden román állampolgárnak, — nemzetiségi, vallási, vagy nyelvi különbségre való tekintet nélkül, — azt a jogát, hogy birtokában legyen és gyakorolhassa mindazokat a jogokat, amelyek valamely állami funkcióban való részvételét biztosítják, külön-

Ü d e s é g

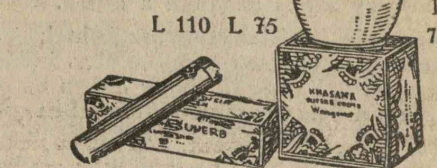
elsőbbség!

Az ifjúság üde bája, az arc egészséges, hamvas bársonya az élet apró harcaiban. az előbbrejutásért és az érvényesülésért folyó versenyben föltétlenül elsőbbséget ad a nőnek, vetélytársaival szemben. Sok, célját elért aszszony tapasztalásából leszűrte igazság tehát: az érvényesülést és a sikert biztosítja a Khasana Superb, mert az ifjúság üde szépségét leheli az arcra és az ajakra.

A Khasana Superb a kiakpirosító minden színtónusu bőrhöz pompásan alkalmazkodik. Tartósan, izlésesen és feltűnés nélkül lópia az ajakra az ifjúság hódító üdőségét. Aki látia, nem is sejtii, hogy festett az ajka. Ehhez már csak a Khasana Superb Creme-t kell eldörzsölnie az orcán, hogy az egészség friss pirától legyen százszor szebbé, mint volt. A Khasana Superb hatásán nem fog sem szél, sem eső, sőt a csók sem. Nem fest az arcról és az ajakról csak szappannal és vízzel mosható le.

KHASANA SUPERB

Mindenütt kapható!

Még ma tegyen próbát egy kis csomag Khasana Superb ajakirral, ára: Lei 26 és arcpirosítóval, ára: Lei 30.

Vezérlerakat Romania részére: „Gea”-Kraye, Timișoara.

Dr. M. Albersheim, Frankfurt a M. Páris-London

nösen a választói jogot, a közhivatalokba való felvétel jogát, állásokra és tisztségekre legyen választható és esküdt lehessen.

A továbbiakban az állampolgári kötelességek egyenlőségével, a külföldi állampolgárok helyzetével, az alkotmányrevízió kérdésével, valamint az átmeneti intézkedésekkel foglalkozik Boila professzor nagyérdeklődéssel az alkotmánytervezete, amelynek átolvasása után mindenkinek az agyában azonnal felágaskodik a nagy kérdés: Mikor lesz ebből a tervezetből — valóság?

Bányai Ernő

Országszerte új sorozásra állítják az 1925. óta felmentett hadköteleseket?

Állítólag már a napokban megkezdik a revíziós lajstromok összeállítását

Bukarest, szeptember 15.

Még élénk emlékezetében él az erdélyi közvéleménynek az a meglepő katonai intézkedés, amelynek alapján két évvel ezelőtt újabb sorozásra állították Szatmár, Bihar és Máramaros megyék azon ifjait, akiket az előző szemléken ideiglenesen, vagy véglegesen felmentettek a katonai szolgálat alól. Az új sorozást állítólag egy feljelentés alapján rendelték el, amely szerint az említett megyékben működő sorozó-orvosok bizonyos pénzösszegek ellenében a katonai szolgálatra egyébként teljesen megfelelő egyéneket nyilvánítottak alkalmatlannak és, hogy ezen a réven több ezer katonaköteles kivonta volna magát a szolgálat alól. A sorozásokat meg is tartották, a sor alá kerültek 80 százalékát bevonultatták, — de az állítólag visszaelő katonarvosok ellen nem indult eljárás, ami önmagától cáfolta meg a katonaszabadtási vádakat. Ennek ellenére, minden parlamenti intervenció mellett is, a bevonultatott ifjakat nem bocsátották el.

Most hasonló intézkedés híre tartja magát a fővárosban. Eszerint a hadügyminisztérium ezúttal az egész ország területére kívánja kiterjeszteni a katonai revíziót. A megbízható helyről származó, ha még nem is megerősített értesülések szerint el akarják rendelni, hogy az 1925. óta akár csak békeidőre, (dispensá medicală), vagy egész életre szóló (reformă) felmentésben részesült hadkötelesek újra sor alá álljanak. Vagyis öt korosztály felmentetteiről van szó, akiket új orvosi szemlére köteleznek. Az egyes hadkiegészítő parancsnokságok állítólag már a napokban megkapják a hadügyminisztérium rendeletét, hogy állítsák össze azoknak az ifjaknak a lajstromát, akikre a sorozási revízió vonatkozik.

Az országos katonai revízió híre, ha fenntartással is kell fogadni, érthető izgalmat kelt az érdekeltek körében, mert hiszen ezúttal is többnyire olyan emberekről van szó, akik azóta családát és egzisztenciát alapítottak és ezeket fenyegeti összeomlás az új sorozás.

Modern Mozcó BRASSÓ Tel. 518

Ma kedden utoljára
Német beszélő filmsláger

Nur am Rhein

Főszerepben:
MISS AUSZTRIA és IGO SYM.

JÖN! Hangosfilm JÖN!

A hindu siremlék

ROMÁNIA VILLANYÓRÁJA

FÁJDALMASAN ALACSONY CIVILIZÁCIÓT JELEZ

Az áramdíj csökkentése, a Gyilkos-tó áramosítása s egyéb energia-kérdések

Bukarest, szeptember 15.

Amerikai felfogás szerint az a legkétértelmesebb fokmérője egy ország civilizáltságának és műveltségének, hogy lakossága mennyi vizet, szappant, tintát, vagy írógépszalagot és mennyi villany-áramot fogyaszt.

Románia kezdetleges statisztikai tudománya nem tud felvilágosítást nyújtani afelől, mekkora a viznek, szappannak és tintának az a mennyisége, amelyet az ország egy-egy lakosa évente elhasznál, a mi azonban a villanyt illeti, erre nézve már van hozzávetőleges adat s ennek alapján elmondhatjuk, hogy az amerikai értelemben vett civilizáció tekintetében ugyancsak gyenge lábón állunk. Amíg ugyanis Romániától nyugatra nincs állam, amelyben az egy lakosra eső évi villanyáram-fogyasztás meg ne haladná a 100 kilowatt-órát, nálunk átlag csak 14 kilowatt áram esik évente egy lélekre. Ezzel szemben vannak városok, különösen Svájcban, és az amerikai Unióban, ahol a villanyfogyasztás fejeként eléri az évi 600 kilowattot. Ennek persze az a magyarázata, hogy ott majdnem minden háztartási munkát is villamos eszközökkel végeznek, amint erről az a tény tanuszkodik, hogy Svájcban minden lélekre esik legalább egy villany-vasaló.

Hja, Svájc az Svájc, ott a legutóbbi kimutatás szerint még a bankjegyek aranyfedezete is több a kelletténél, a mennyiben pontosan 116 százalék. — Romániát viszont csak a fantaszták szokták keleti Svájcnak elképzelni. — Akárhogy áll is azonban a dolog,

Románia villanyfogyasztásának az aránya egyenesen szegényes, különösen, ha azt vesszük, hogy ebben az országban irigylésre méltó bőségben van meg a természetes energia-források minden fajtája: van fekete és „fehér” szén, (folyó, vizes stb.) fa és nyers-petroleum.

Jó, jó, igaz, hogy Románia lakosságának 84 százalékát rendkívül visszamaradt és egészen primitív viszonyok között élő földmivelők teszik ki, de hol vannak a városi házakból a villamos varrógépek, vasalók, főzőedények és tüzhelyek, hogy a villamos porszívókról és más nagyszerű, elragadó modern lakáberendezési kellékekről ne is beszéljünk?

Valósággal fizikailag fáj az embernek, valahányszor a különböző technikai kongresszusok ráeszméltetik, mi mindent nem tud még élvezni az elektromosság csodás vívmányaiból.

AZ ORSZÁGOS ENERGIA-KONGRESSZUS

Most ültek össze első ízben országos kongresszusra Románia villamos áramtermelői, hogy általános szövetségbe tömörüljenek. Eddig ugyanis csak Erdélyben volt szerveztük Nagyszombat székkel. „A Romániához csatolt területek villanyműveinek szövetsége” címen, amely 11 éve áll fenn és magában foglalta a csatolt területek csaknem valamennyi áramtermelő üzemét.

Ezen az egyébként száraz, szakmai és érdekképviseleti kongresszuson, vagy ennek kapcsán tudatosodott mindaz, ami a fentebbiekről kiviláglik: az ország elmaradottsága ebből a föltötte döntő szempontból is.

Az erdélyiek szerveztségükönél fogva különös súlyt képviseltek az alakuló nagygyűlésen, amelynek a kormány is kellő jelentőséget tulajdonított azzal, hogy azon Vasilescu-Karpen ipar- és kereskedelmi miniszter maga is részt vett. Erdély villamos üzemei részéről a nagy-szebeni egyesület titkárán, Thiesz mérnökön és az olcsó külföldi tőkével dolgozó Seta képviselőjén, Brendl mérnökön kívül Gyergyószentmiklósról Mak-kay polgármester és László Antal főmérnök, Brassóból Heinrich és Ganzert mérnökök, továbbá Déváról Lányi és Désről Knizsek Károly reprezentálták az ottani villanyműveket.

MI A CÉLJA AZ ORSZÁGOS TÖMÖRÜLÉSNEK?

László Antal gyergyószentmiklósi főmérnök a következőkben vázolta előttünk az országos tömörülés indokait és céljait:

— A fogyasztás növelésének a módjait igyekeztünk megtalálni, mert a villamos energiát a mai körülmények között csak így lehet olcsóbbá tenni. Meg akarjuk könnyíteni a villany-használatot minél szélesebb rétegek számára úgy, hogy megkönnyítjük a bevezetést, a fizetési feltételeket s elősegítjük a villany-nak a háztartásban való lehető legkiterjedtebb használatát. Bizonyos alapfogyasztáson túl fokozatosan olcsóbban fogjuk szolgáltatni az áramot, hogy minél simábban megússzuk a válságot, amely természetesen bennünket is súlyosan érint.

Érdeklődöttünk László főmérnöktől az iránt is, milyen stádiumban van a Gyilkos-tó vízerejének a kihasználására tervezett nagy villamos-centralé kérdése? Ennek az lenne a rendeltetése, hogy villamosítsa az egész Székelyföldet, sőt

Valami baj van Máramarosszigeten

A rendőrség 7 vezető tisztviselőjét áthelyezték

Jurka Flavius prefektus sem érti a dolgokat és interveniál

Máramarosziget, szeptember 15. Hétfőn reggel váratlan rendelet érkezett a szigeti rendőrségre. E rendelet szerint Máramarosziget rendőrségének vezető tisztviselőit elhelyezték és felszólították a rendőrség vezetőit, hogy új állomáshelyüket azonnal foglalják el. A tömeges áthelyezésekkel szemben nemcsak a rendőrség, hanem Sziget politikai exponense, Jurka Flavius prefektus is tájékozatlan és azonnal interveniált. Nemcsak kisebb funkciót végző rendő-

tisztet helyeztek el, hanem elhelyezték Mugau Livius rendőrfőnököt és Kosztenczy Géza rendőrigazgatót is.

A közeli napokban a miniszterium egy küldöttje ugyan vizsgálatot vezetett a rendőrség ellen, de ennek a vizsgálatnak még nem lehet ilyen gyors eredménye, mint amilyen gyorsan ezek a mai áthelyezések érkeztek. Szigeten nem tudják még megállapítani, hogy milyen okok vezették a minisztert arra, hogy a szigeti rendőrséget ennyire átszervezze.

Jorga felesége protezsál egy magyar tisztviselőt, de még az sem elég

Egy kis könyvmunkát kap majd Seres József építőmester, de álláshoz kevés a remény

Szatmár, szeptember 15.

Seres József sorsa magyar sors volt eddig: emberré nőtt, hivatalba került és kidobták a hivatalból. Seres József Szatmáron a városi mérnöki hivatalban volt tisztviselő addig, amíg nem menesztették. Ő volt az építőmester. Építés közben egy kis baj történt: a malter nem ragasztotta meg a téglát, mert aki dirigálta, elbukott a nyelvvizsgán. A malter csak annak engedelmességek, aki jól leteszi a nyelvvizsgát.

A sikertelen nyelvvizsga ellenére is Seres József városi építőmesternek a nemzeti-parasztpárti városi tanács megkegyelmezett és meghagyta állásában. Régi szolga volt Seres József és jó szolgálja volt

Szatmárnak, ezért meg kellett hagyni állásában.

A Jorga-rezim új interimár-bizottsága már nem ilyen könyörületes és Seres Józsefet kimozdította a kenyérből. Seres József ötvenegyházy esztendejével munkanélküli lett és kétségbeesetten állapította meg, hogy nem tudja családját eltartani és nem tudja életének értelmét feltalálni abban a lehetetlen helyzetben, amelybe került. Évtizedek dolgoz munkája után nem tud az ember öszerezett kézzel semmit sem tenni. Elkeseredett hangulatában és reménytelen helyzetében Seres József levelet írt Valeni de Munteba, Jorga miniszterelnök feleségének, akiről úgy tudta és hallotta, hogy tud magyarul és ismeri a magyarokat és arra kérte a hatalmas miniszterelnök feleségét, segítsen rajta, juttassa vissza állásába, mert ez a mai helyzete igazságtalan és kétségbeesítő.

Egészen csudálatos, de még ma is vannak olyan instanciák, amelyek eredményre vezetnek. Jorga miniszterelnök feleségét is megmozdította a derék építőmester szomorú levele és azonnal intézkedett. Saját kezűleg levelet írt Pascasiu Jánoshoz, Szatmár megye pap-prefektusához, akit arra kért, hogy vizsgálja meg újra Seres József ügyét és gondoskodjék arról, hogy az ártatlanul kenyerét vesztett magyar tisztviselőt helyezzék vissza állásába.

Nem mindennapi eset, amikor egy elbocsátott magyar köztisztviselőt a miniszterelnök felesége protezsál. Sokkal kisebb protekciókra reagál már a prefektusok kara és feltétel nélkül behódol az interveniáló kérésének.

Egy elbocsátott magyar tisztviselőnek

árammal lássa e a regáti Neamt-megyét is.

— Erre nézve még nem sikerült felvilágosítást szerezni arról, vajon tényleg kiadott-e a miniszterium idevonatkozó koncessziót? A dolog egyébként most kevésbé időszerű, mint valaha, mert hiszen nem lehet megfelelő fogyasztási számítani.

Együtt nézzük meg azután László főmérnökkel a fővárosi villamos üzemek igazgatóságának a propaganda-kiállítását, amelyen a legmodernebb villamos berendezéseken kívül szemléltető grafikonok arról igyekeznek meggyőzni a látogatót, hogy Romániában általában nem magasabb az áramdíj, mint másutt.

E nehezen ellenőrizhető hitelességi összehasonlítás szerint az országban teljes egységárral Bukarestben a legolcsóbb és 18 lejfel Buzauban a legdrágább a villany, holott éppen nemrégiben számoltunk be arról, hogy például Nagy-bányán 23 és fél lej az áram kilowattja. A szemléltető statisztika szerint ugyanekkor Párisban 12, Bécsben 12.40, Prágában 13.50, Bázelen 16, Berlinben meg pláne 20 lej a villany kilowattja.

Szóval a világarparit színvonalán állnak a villany-áraink, ha ugyan nem éppen alatta. És — csodálatos — mégis az jelentik az ország számos városából, hogy a lakosság kezd visszatérni a petroleum-lámpához, ahelyett, hogy villamosítaná egész háztartását és életét. Talán az a legkézenfekvőbb, bár nem szakszerű magyarázat, hogy a válság villamosszékén ülünk és ennyi is elég már nekünk a villanyosságból....

Kőrösi Sándor

érdekében azonban a miniszterelnök feleségének kérése szava sem elegendő. Pascasiu János prefektus magához rendelte ugyan Seres József városi építőmestert, közölte is vele, hogy a miniszterelnök neje érdekében interveniált, de nem helyezte vissza még mindig állásába.

Ilyeneket mondott: megindítja az „akciót”, hogy Seres József hivatalába visszakerülhessen. Ő hiszi és reméli, hogy ennek az akciónak sikere lesz, de százszázalékosan biztosítani nem tudja, mert nem lehetetlen, hogy ennek az akciónak „elháríthatatlan akadályai” lesznek. Ha ezek az „elháríthatatlan akadályok” nem engednék meg, hogy Seres Józsefet állásába visszahelyezzék, majd ő közbelép a városi interimár-bizottságnál azzal a kérréssel, hogy az interimár-bizottság juttasson a városi munkákból valamennyi munkát a volt városi építőmesternek, hogy az egzisztenciáját fenntarthassa.

Még ha a miniszterelnök felesége protezsál egy nyelvvizsgán elbukott magyar tisztviselőt, akkor is felferülhetnek „elháríthatatlan akadályok”. Még a kormányelnök felesége sem elég ahhoz, hogy megbocsássa egy magyar tisztviselőnek azt a szörnyű bünt, hogy ötvenen felül már nem nagyon bírja megtanulni a román nyelvet, mintahogyan nem bírja már ebben a korban semmiféle idegen nyelvet sem megtanulni.

Ennyi protekcióra is csak egy kevés könyvmunkát helyeztek kilátásba Seres Józsefnek, átmeneti kenyérkeresetet, amelyet minden napon, akármelyik napon, ha a mindenkori hatalom szeszélyének éppen úgy tetszik, megvonhatnák tőle?

Vajjon kinek a protekciója elég ahhoz, hogy egy nyelvvizsgán elbukott építőmestert állásába visszahelyezzenek?

Kommunisták és rendőrök véres harca Berlinben

Berlin, szeptember 15.

A sportpalota környékén több ezer kommunista összeverekedett a rendőrséggel. A véres harcnak harmincöt súlyos sebesültje van. A gummibotok elől menekülő kommunisták egymást taposták le. Az esti órákban a rendet még nem sikerült helyreállítani.

Nem fog a drága gyufa

Bukarest, szeptember 15.

St. Stefanescu, a monopol vezérigazgatója, az állami jövedéki cikkek új eladás-rendszerével kapcsolatban nyilatkozott a sajtónak és többek között elmondta, hogy a gyufatrózszt vezetői ajánlatot tettek a kormánynak, hogy leszállítsák a gyufa árát, amennyiben a monopol birtokos a maga részéről is áldozatot hoz a gyufaárak olcsóbbítására tekintetében.

A monopol az ajánlatához nem járult hozzá, mert a monopol minden bevétele van köte és éppen ezért nem gondolhat a bevételek csökkentésére.

Kreugerék a választ tudomásul vették, és minthogy a drága gyufa nem fog, a vezérigazgató értesülése szerint, a gyufatrózszt rövidesen mégis le fogja szállítani a gyufaárakat, mégpedig a saját, nem pedig a kincstár terhére.

ASTRA (APOLLÓ) MOZGÓ BRASSÓ

folytatja slágerfilm sorozatát:

MA FUT A SZENZÁCIÓS SIKERŰ FILM BOHÓZAT:

„Zsuzsi rendet csinál”

Főszerepben: TRUUS van ALTEN, FRANZ LEDERER, SZÓKE SZAKÁLL.

Következő műsorunk, a világhírű német, beszélő és éneklőfilm, Nagy Frigyes korából:

„Das Flötenkonzert von Sanssouci”

„A KIRÁLY PARANCSOL”

Főszerepben: RENATA MÜLLER és OTTO GEBÜHR.

A barátságtalan őszi estéket nem töltheti el jobban, mint az ASTRA valamelyik slágerfilmjénél.

Fehérkenyér 8 lej
Barnakenyér 6 lej

Elkészült a buza és kenyérár maximálásáról szóló törvénytervezet

A mezőgazdasági adósságok rendezésére is készül már az új törvény

Bukarest, szeptember 15.
A földművelésügyi minisztériumban elkészült a buza és kenyér maximálásáról szóló törvénytervezet. A tervezet, amelynek lényege az, hogy a belföldi buza árát vagyonként 40 ezer lejben állapítja, a mezőgazdasági érdekszervezetek képviselői készítette el. A tervezet a buza-ár biztosítására az egész országban egységesen szabályozza a kenyérárakat. A barna kenyér ára 6, a fehérkenyér ára pedig 8 lej lesz.

Itt említjük meg, hogy a pénzügyminisztériumban elkészült az új törvénytervezet, az agráradósságok rendezése érdekében. A javaslatot egyelőre nem adják még ki a nyilvánosságnak, mert jelenlegi formájában nem tekinthető még véglegesnek.
Ugyancsak itt említjük meg azt is, hogy Jonescu-Sisesti földművelésügyi miniszter rámutatott arra, hogy nem elég a gabonárákat szabályozni, hanem a viszonyok változása következtében, az egész mezőgazdasági termelést át kell szervezni.

Lelőtte tanárát,

mert félt, hogy a pótvizsgán is elbukik

Jasi, szeptember 15.
Megdöbbentő tragédia történt Jasi-ban a Cogalniceanu-liceum folyosóján, ahol az intézet egyik növendéke életveszélyesen megsebesítette Patriciu fesszort, az intézet igazgatóját. A merénylő Goldenberg Jaques, a liceum harmadosztályos növendéke, a folyosón arra kérte Patriciu igazgatót, hogy a pótvizsgán ne bukasson ismét el. A szigorúságáról ismert professzor a diák kérését visszautasította. A rendkívül izgatott Goldenberg revolvert rántott és kétszer elsütötte. Az első lövés célt tévesztett, a második azonban Patriciu igazgató mellét ütötte keresztül.

A merénylő diákot letartóztatták. Kihallgatása alkalmával azt vallotta, hogy eredetileg öngyilkos akart lenni elkeseredésében, de nagy izgatottságában a tanárára lőtt.

Ellopta a tűzifecskendőt, hogy ne tudják megmenteni az égő házát

Rosenberg-Golda előbb felgyújtotta a házát, aztán autón visszajött, hogy lássa, ég-e már?

Nagybánya, szeptember 15.
Röviden jelentette már a B. L., hogy a Nagybánya és Nagysomkut között fekvő Pusztahidegkút községben gyanús körülmények között gyulladt ki Rosenberg-Golda Kálmán fűszerkereskedő háza. A tűz elfojtása után ugyanis megállapították, hogy az egyik szoba sarkában, a hamu alatt, benzinnel itatott rongydarabok és gerjesztő-szilánkok voltak, amelyek nyilbánpalóvá tették, hogy a házat felgyújtották. Különösen gyanúsá tette a dolgot az, hogy a kereskedő a tűz észlelésekor elhagyta a házát és azóta sem jelentkezett.

Az öngyújtás gyanúját megerősíti a további nyomozás.
A tűz lokalizálása igen nagy feladat elé állította a falu lakosságát, mert a község-házról eltűnt a tűzifecskendő. Abban a pillanatban, amelyben felfedezték, hogy a Rosenberg háza ég, a szomszédok azonnal a község-házára siettek, hogy az ott őrzött tűzifecskendőt a veszedelem színhelyére vigyék. A tűzi fecskendőt azonban sehol sem találták. A csendőrségnek már az első percben az volt a gyanúja, hogy a fecskendőt a falun autón keresztülrobogott Rosenberg-Golda lopta el, hogy a tűzoltók, fecskendő hiányában, ne tudják házát megmenteni. Rosenberg autóját ugyanis többet látták közvetlenül a tűz kitörése előtt a falun keresztülrobogni, holott a kereskedő a kérdéses este a szomszéd faluba utazott.

A ház 145 ezer lejre volt biztosítva és egészen bizonyos, hogy Rosenberg, akinek üzlete igen gyengén ment, azért gyújtotta fel a házát és azért lopta el és vitte autóján magával a tűzifecskendőt, hogy a ház porig égjen és a 145 ezer lejt megkap hassa.

Rosenberg-Goldát a nagybányai rendőrség ma elfogta, kihallgatta és beszállította a szatmári törvényszék fogházába. Rosenberg természetesen tagad és így a körülményesebben és alaposabban lefolytatandó vizsgálat deríti majd csak ki, hogy miért égett le a Rosenberg háza és hova letti a tűzi-fecskendő?

Ujabb felháborító adóvégrehajtási botrány

Betört a lezárt lakásba a végrehajtó

125 lej adótartozás miatt

Bukarest, szeptember 15.
Alig néhány nappal ezelőtt írtunk arról a felháborító adóvégrehajtási brutalitásról, amely egy besszarabiai falucska-ban játszódott le, ahol a megyei perceptor a ki nem fizetett adó fejében egy kilenc hónapos gyermeket vett zár alá. Arra vonatkozólag, hogy az ötlest megyei perceptor elnyerte volna méltó büntetését, még nem kaptunk semmi értesítést, ezzel szemben újabb két felháborító adóvégrehajtási brutalitásról érkeztek be hírek.

A Panciu melletti Straoane községben Vladescu végrehajtó megjelent Pintile Jordan falusi gazda házában, hogy a tavalyról elmaradt 125 lej adótartozását inkasszálja. Pintile nem volt odahaza és a felesége, amikor látta, hogy a végrehajtó a férje távollétében is végrehaj-

Tiszta haj -

ápolts haj -

szebb haj -

ELIDA SHAMPOO

tást akar eszközölni - lezárta lakása ajtaját. A feldühödött végrehajtó összeszedte az udvaron kitéregetett fehérneműt és azt a néhány üres hordót, amit a fészerben talált, és aztán egy fejszével bezúgta a lakás összes ablakait, feltörte az ajtót és így erőszakkal behatolva a lakásba, összeszedte a két szegényes szobában található összes értékesebbnek látszó tárgyakat, aztán a jól végzett munka tudatával otthagya a feldúlt és kiűritett lakást. És mindez 125 lej elmaradt adó miatt történt.

A másik adóinkvizíció a Barlad melletti Cociu községben történt. Itt Neagu

Gheorghe falusi gazda 400 lej adóval tartozott. Az esti órákban, amikor Neagu nem volt odahaza, megjelent házánál a perceptor és el akarta hajtani egyetlen tehenét. A család tagjai tiltakoztak a végrehajtás ellen, mire a perceptor rávetette magát a gazda feleségére és brutalisan ültetkezni kezdte a védtelen asszonyt. Ugyanígyen sorsra jutott a gazda fiatal lánya is, aki az anyja segítségére sietett. A súlyosan bántalmazott nők orvosi kezelés alatt állanak és a bestiális perceptor ellen megindult a vizsgálat.

Goldis László drámai hangu bucsulevele a királyhoz

Bukarest, szeptember 15.
Goldis László, az erdélyi román nemzetiségi küzdelmek vezéralakja s az utolsó Averescu-kormány kultuszminisztere, aki tudvalevőleg előrehaladott érlelmeszedésben súlyos betegen fekszik, drámai hangu bucsulevelet intézett a királyhoz. A levélben Goldis utalva arra, hogy miután 6 már közeledni érezi utolsó napjait, feltétlenül önzetlen tanácsokat adhat az uralkodónak, felhívja a felség figyelmét a néppártira. Majd azt írja Goldis, hogy egész életén át egy ideálért harcolt, a nemzet testvériségéért, de ezt most egész távolinak látja. Levelét így zárja: „A kétségbeesés érzésével, hogy többet nem fogom látni a királyt”.

A nagybeteg politikushoz, aki bukaresti jelentések szerint már mozdulni sem tud, látogatónak érkezett az Averescu-párt több vezéralakja.

Titulescu áll a Jorga-Argetoianu kibékülés háttérében

Bukarest, szeptember 15.
Közöltük, hogy Jorga és Argetoianu között elsimultak az ellentétek és így Jorga távozásáról egyelőre nincsen szó. Most utólag kiderült, hogy Argetoianu a Genfben időző Titulescutól kért tanácsot a helyzetet illetően.
Titulescu azt válaszolta, hogy a román politikai helyzetet meglehetősen súlyosnak látja és ezért azt ajánlja, hogy senki ne hagyja el a posztját. Titulescu válaszában volt tehát a következménye, hogy Argetoianu és Jorga együtt kormányoznak tovább.

Véres féltékenységi tragédia, amelyben

A szolgájára féltékeny gazda a tanunak hívott csendőrt sebesíti halálra

Marosvásárhely, szeptember 15

Hétfőn este megdöbbentő szerelmi tragédia történt a marosmegyei Komlód községben. Két szerelmes férfiú végső leszámolásában a harmadiknak kellett ártatlanul életével fizetnie egy hűtlen asszony szerelméért.

A tragédia áldozata Sabau Márton nyulási közcsemdőr, akit őrmestere Komlód községbe küldött ki hétfőn délután. Sabau Márton beérkezett Komlódra s találkozott Florea Tódor nevű odaváló gazdálkodóval, régi ismerőssel. Florea behívta magához a csendőrt és elbeszélgetett vele. Később a szobába lépett Florea felesége és Doli János szolgája is. Az asszony már régóta szerelmi viszonyt folytatott a legénnyel.

Sabau közcsemdőr egyelőre nem is sejtette, hogy milyen véztes kaland bonyodalmai kezdődnek Floráné és a szolgalegény belépésével. Florea borral kínálta vendégét és borozgatás közben szoba hozta felesége szöváltás és verekedés fejlődött ki a megcsalt férj és a szerencsés udvarló között.

Az izgalmas pillanatokban Florea hirtelen lerántotta a petróleumlámpát s a szoba sötétségbe borult. Doli János, abban a hiszemben, hogy Florea van a közelben, rávetette magát a csendőrré. Mindketten megtántorodtak és úgy zuhantak a földre, hogy Doli esett alul.

Közben Florea kést rántott és a sötétben a csendőrt vetélytársának gondolván, négyszer beledöfte a kést.

Sabau közcsemdőr lehanyatlott, Doli pedig felkapva a csendőr fegyverét, a zürzavarban elmenekült. A csendőr azonban súlyos sebeivel is feltápaszkodott és szökevény üldözésére indult. Súlyos sebei miatt azonban olyan sok vért vesz-

tett, hogy egy közeli árok szélén eszméletlenül összeesett.

Doli János időközben a csendőr fegyverével együtt Tekéig szaladt és ottan önként jelentkezett a csendőrsőrsön.

és jelentést tett a borzalmas tragédiáról. Jelentése alapján Flora Tódort és Doli-t őrizetbe vették. Az eszméletlen Sabau Mártont beszállították a szászrégeni közkórházba, de az orvosi segélyt már nem érte meg, mert a hatalmas vérvesztés miatt ntközben kiszenvedett.

A vizsgálat abban az irányban is megindult, hogy vajjon Florea gazda és szolgája nem közös megegyezéssel rendezték-e meg a féltékenységi verekedést, hogy közben végezhesse nek a csendőrré.

A Magyar Párt marosvásárhelyi tagozata helybenhagyta az interimár bizottság három magyar tagjának kinevezését

Marosvásárhely, szeptember 15.
Amikor a városi tanács felosztása után Marosvásárhely élére is interimár-bizottság került, három magyar tanács-tagot is kineveztek. A magyar párt marosvásárhelyi tagozatának elnöki tanácsa most foglalkozott az interimár-bizottság magyar tagjainak ügyével s jelentése alapján az intézőbizottság arra utasította Radó Sándort, Szijgyártó Gábert és Tóth-falusi Józsefet, hogy amennyiben és a meddig a többségi tanács tagok állásfoglalása alapján a polgárságot legközvetlenebbül érintő fontos ügyeknél tényleges tevékenységet fejthetnek ki, a nemzetiségi és vallási különbség nélkül való társadalmi béke előmozdítása érdekében vegyenek részt az interimár-bizottság munkájában.

Telefon 145 **Redoute Mozgó** BRASSÓ

Ma, kedden utoljára **„Egy pezsgős éjszakán”**

emű, gyönyörű muzsikájú filmperele, melyre, a ki látta, sokáig fog visszaemlékezni.
Főszerepben: FRITZ SCHULTZ, JENNY JUGO és SZÖKE SZAKÁLL.
Előzőleg: Hetihíradó keretében Josefina Baker ének és táncszámai a Párisi operában, Európa szépségkirálynője az „ezüsthídon”.

HOLNAP, SZERDÁN **„Montecarlo”**

JÖN! **„EGY TEST KÉT LÉLEK”**

Közgazdaság

A válság a biztosítás tükrében

TÜZ, VIZ, JÉG, ÉLET!...

A rettentő agrárválság miatt menekülnek a biztosítók a faluból — A halálraszánt kisexisztenciák életére spekulálnak

Kiméleltlen leépítés a biztosításban

Bukarest, szeptember 15.

A válság sodró hullámai között csendesen, szinte észrevétlenül dolgozik a biztosítási piac. Biztosítás? ... az ember legyint a kezével: ki biztosít ma? ... Kinek van erre pénze?

De itt van egész sereg kis- és nagybiztosító, központokkal, az egész országot behálózó ügynökségekkel, igazgatókkal, tisztviselőkkel, ügynökökkel — ezek csak élnek valamiből?

EGY LETUNT KORSZAK
BÖRTÖN-LOVAGJAI

A biztosítási piac nem volt mindig olyan csendes, zajtalan, mint napjainkban. Még tavaly is, hangos és fölöttébb hangzatos reklámok csábították a hiszékeny közönséget csoport-biztosításra. Ez az újfajta elnevezésű biztosítás tipikus konjunktúraüzlet volt, amelyeknek lényege abban állott, hogy az ügynökök seregei ezres csoportokba terelték a feleket, biztosították őket házasságra, vagy elhalálozás esetére aszerint, hogy kinek mihez volt kedve és az illető csoport tagjai kötelezték magukat arra, hogy minden egyes házassági, illetőleg elhalálozási esetén egyenként 100—100 lej fizetnek be az „intézetnek”, amely az így begyűlt 100.000

lejt „az igényjogosulthoz továbbította”. Persze, az egész szivindi volt. A legközségeesebb család, ha így jobban tetszik. Tamás Pali Bonchidáról kapott egy levelező lapot, amelyben az „intézet” arról értesítette, hogy Truntiacu Joan a Dorohoi-megyei Pungas községbeli illetőségű csoport-tag Galatzban, mint kikötőmunkás jobblétre szenderült, küldje be tehát az ilyenkor esedékes 100 lej kölcsönösségi díjat. Ha Tamás Pali uramnak aztán kételyei támadtak, hogy ama bizonyos Truntiacu Joan valóban meghalt-e, úgy személyesen is meggyőződhetett erről, ha — leutazott Galacra...

Dehát mindennek vége szokott egyszer lenni és ennek a gyöngyvetlennek is vége szakadt. Néhány évi kalózkodás után, elég későn ugyan, de felfigyeltek a hatóságok is és — az ilyen „igazgatók” tömegesen kerültek az őket legjobban megillető helyre: a börtönbe!

Ennek a biztosítási üzletágnak utolsó hullámai tavaly üttek el a zavaros vizeken és — azóta csend van a fronton. De csak látszólagos csend. Mert, a biztosítási ágazatban, egy olyan átcsoportosítási folyamat megy végbe, amely igen siralmas fényt vet az egyes gazdasági rétegek tragédiájára...

Menekülés a falutól

Körülbelül fél évszázaddal ezelőtt, amikor a biztosítás még csak serdülőkorát élte, a jelszó ez volt: *ki a falura!*...

Kifejezőbb értelmében ez a jelszó azt jelentette, hogy a biztosítók felvilágosító propagandával, rábeszéléssel és minden elfogadható üzleti eszközzel bírják rá a falusi lakosságot arra, hogy házat, csürjét, pajtáját és mindenfajta termését biztosítsa tűz ellen, az elvetett búzát, rozst, árpat, tengerit jég ellen is.

Aki kiadta a jelszót, jól spekulált, mert a „parasztbiztosítás” rövid idő alatt egyike lett a legjobb biztosítási ágazatoknak. Így ment ez fél évszázadig.

És a jelszó most ez: *el a falutól!*...

A takarodó után megkezdődött a visszavonulás. Ugyszólván hónapok ellett megszűnt a parasztbiztosítás. A biztosítók kiadták a parancsot az ügynököknek: nem kell parasztbiztosítás!

A BUZA, MINT BIZTOSÍTÁSI
DIJ

Az üzleti életben nincs szentimentalizmus, csak realitások vannak. A realitás pedig most az, hogy nem érdemes parasztbiztosítást kötni, mert a gazda nem tudja fizetni a díjat. Már az elmúlt évben sem tudta fizetni, az idén meg ép-penseggel nem tudja. Miért? Ime az egyszerű számítás:

Nagytüzek — kistüzek ...

A legnagyobb üzleti ága a biztosításnak: a tűz. Itt is szól a takarodó. A társaságok már csak a nagyon megbízható felektől fogadnak el tűzbiztosítást. A megbízhatóság kérdése eddig nem nagy szerepet játszott ebben az ágazatban sem, mert minden meglepetés bele volt már kalkulálva a díjakba. Most más a helyzet. A társaságokat évek óta súlyos tüzkárook érik. Nagyok és kicsik, véletlenek és büns kezdek által okozott tüzkárook.

A külföldi viszontbiztosítók is megelégteltek már a helyzetet, nem kérnek a romániai tüzekből.

Ez azért baj, mert így a biztosítónak már kell egyedül viselnie a kockázatot, gyanú pedig nincsen az a nagy belföldi társaság, amely egy tömegesebb tüzkatasztrófiával meg tudna birkózni.

Vegyünk alapul 20 hold buzaföldet. A termés, átlagos 8 mázsát véve alapul holdanként, 160 mázsa. Ezért kap a gazda, mázsánként 200 lej véve alapul, 32 ezer lejt. A biztosítási díj jégre és tüzre kb. 3500 lej, ami megfelel 8 mázsa búza árának, vagyis majdnem két és fél hold hozamának, illetőleg az egész 160 mázsa búzára 11 százaléknak. ... Ezzel szemben, amíg a búza ára magasabb volt, a biztosítási díj is alacsonyabb volt, három évvel ezelőtt például a mai 11 százalékkal szemben nem volt magasabb 3 százaléknál.

Amig így állott a helyzet, addig biztosított is a gazda, ma azonban azt mondja: ott egye a fene, ahol van, csak nem adok oda két és fél hold termést a huszból — biztosításra!

Ezért nincsen parasztbiztosítás. Nem csak tüzre, de jégre sem. A jégbiztosítási díjat ezelőtt a földmives váltóval fedezte le és akkor fizette ki, amikor eladta a termését. Annyi a ki nem fizetett jégváltó, mint a szemét. A biztosítók már nem is peresítik. De nem is fogadnak el új váltót, még attól sem, aki maga jön be a biztosítóhoz, hogy biztosítson. Ha kifizeti előre az egész díjat, akkor igen. Akkor elfogadják a biztosító a biztosítást. Különben nem kell neki...

Ebben az évben a tüzkár, országos viszonylatban, már eddig is meghaladja a tavalyi arányt, pedig még egy egész évnegyed hátra van. Csak néhányat a nagyobbakból:

A Steaua Romana moinești petroleum-vállalata: 50 millió lej tüzkár, a Foresta galaci telepe 30, regati erdőtüzei 50 millió tüzkár, a ploesti Herdan-malom tüzkára 25 millió stb. Ezenkívül több köz-ségi tűz, ahol a házak és belsőiségek fele, vagy negyede pusztult el. És mindezek felül az a rengeteg sok kis és nagyobacska tűz, ami úgy lángolt fel a gazdasági válságban, büns kezek nyomán, mint megannyi menekülő fáklaféreg...

Ezek a tüzek tízmilliókat és százmilliókat emésztettek fel és pörkölnek ki ma is a biztosítók kasszáiból. Ez sem jó üzlet

KIVONJÁK A FORGALOMBÓL

a két száz-lejesekeket. de ez senkinek sem okozhat gondot, mert október 1-ig tartó olcsó végkiadásunkon elvásárolhatja nálunk és ezáltal nemcsak a beváltási nehézségektől szabadul meg, hanem a vásárlásnál is keres, mert legalább 30—60%-al olcsóbban vásárolhat a rendes napi árnál.

Ascher Testvérek, Brassó, Kapu-u. 5.

tehát s a biztosítókban innen is takarodót kell fujniok, ha nem is véglegesen, de alaposan.

AUTÓBALESETI PAPIR-TÖRVÉNY

Van itt még egy biztosítási ágazat, a melyről azonban keveset hallani. Ez az „autószavatossági biztosítás”. Romániában körülbelül 40 ezer autó és autóbusz száguldozik és — nincsen nap, hogy baleset ne történne valahol az autópályán. Eppen ezért van egy törvény, amely kötelező teszi az autósoknak a szavatossági biztosítást. Ez arra az esetre szól, ha az autó valakit elgázol, ha az autó valakit megbénít karambol esetén stb. Aki fizetne, az a biztosító volna, ha az autó tulaj-

donosa a szavatossági biztosítást megkötötte volna... De nem igen köti meg s így a törvény, törvény — papíron.

A szavatossági autóbiztosításnak az a baja, hogy drága. Egy autótaxi szavatossági biztosítási díja 5 ezer, az autóbuszé 20—30 ezer lej egy évre. A drága biztosításnak az oka az, hogy rosszak az utak és a hidak, ezáltal gyakoribbak a balesetek, hogy az autótak addig tartják üzemben, amíg egy kis szusz van még a motorban és amíg van még egy ép részesecske az autón, hogy sok a képzetlen soffőr a volánok mellett...

A negyvenezer autóból még négyezer sincsen biztosítva szavatosságra. De a törvény azért törvény...

A halállal kacérkodó élet

Az egyetlen üzletág a biztosításban, a mely él és virul, — az életbiztosítás. — Szinte paradoxonnak hangzik, hogy most, amikor a legszükségesebbre sem telik, a mikor a kereseti lehetőség a zéró alá süllyedt, most csinálnak az emberek életbiztosítást. De így van és hogy így van, annak lélektani magyarázata van, mégpedig az, hogy a mai bizonytalanságban, mikor senki sem tudja, hogy mi lesz holnap, a családok gondoskodni akarnak a családjaikról. Ha meg van az a tudata, hogy nyugodtan meghalhat, mert „biztosítva van” a családja, nyugodtabban, fanatikusabban néz szembe a bizonytalansággal.

A társaságok, kivétel nélkül mindegyik, rávetették magukat az életbiztosításra. Nem nagy összegű biztosításokról van szó, mert nagybiztosításnak nagy a díja is, de — sok kicsi sokra megy. Ez az üzletág a legjobb ma. Azt lehetne mondani, csakis ez megy. A többivel — legalább is egyelőre — nem érdemes foglalkozni. Ezt mondják a biztosítók és ha mondják, el is lehet nekik hinni.

LEÉPÍTÉS AZ EGÉSZ VONALON

Dehát az életbiztosítás egymagában képtelen eltartani azt a hatalmas organizációt, amivel a biztosítók még a régi jóidőkből rendelkeznek. Ezért itt is leépítés van az egész vonalon. Eddig minden

nagyobb társaságnak a bukaresti központon kívül, minden országrészben volt egy-egy kerületi igazgatósága, jól fizetett igazgatókkal, főtisztviselőkkel és tisztviselőkkel. A társaságok most egymás után likvidálják a kerületi igazgatóságokat. Egy központ működik Bukarestben és schluss. A többi, az mind csak ügynökség.

A biztosítók az utóbbi hónapok folyamán rengeteg tisztviselőt építettek le, a kik feleslegessé váltak azért, hogy a kerületi igazgatóságokat megszüntették. Van olyan társaság, amelyik egy évvel ezelőtt milliós költségekkel felállított egy igazgatóságot Kolozsvárt, most pedig likvidálta.

És a leépítés tovább tart. Meg kell je-gyeznünk, hogy egynemely társulat a leépítést a legembertelenebb körülmények között igyekszik végrehajtani s e példátlan egzisztencia-végköltségek a nyil-vánosság előtt is súlyos botrányokkal fe-nyegegetnek.

Az egyik bukaresti társaság, ezeptem-ber elsejével, tizenöt tisztviselőjének mondott fel. Az igazgatókat egyelőre tartja még. Az igazgatóleépítés általában lanyhábban folyik, mint a tisztviselőleépítés. Nem volna okosabb, ha fordítva történnék a dolgok? Ha fentről lefelé csinálnák? Hátha így racionálisabb volna a leépítés...

POGANY MARCELL.

Évente százmillió lejt keres a falusi gazdatömegeken az egyetlen belföldi vaslemezgyár,

de az árakat nem akarja leszállítani

Miért van szükség az indokolatlanul magas védővámok leszállítására? — Jellemző harc a romániai vasiparban

Bukarest, szeptember 15.

Az erdélyi gyáriparosok szövetségének elnöke és többsége, mint ismeretes, akciót indított a falusi mezőgazdák fogyasztóképességének helyreállítására érdekében, amelyet egyes túlzottan magas védővámok leszállítása útján gondolt elérhetőknek. Vagyis maga a gyáripár ismeri, hogy bizonyos iparcikkekben indokolatlanul magasán állapították meg a behozatali vámot.

A cement, papír, cukor és még sok ismert monopolisztikusan kezelt közszükségleti cikk mellett

különösen aktuális lenne az olcsóbbítás a fedelezésre használt vaslemeznel. Tipikusan tömegcikk, amelyet építkezéseknél használnak leginkább a falusi gazdatömegek,

akiknek a fogyasztóképességét meg akarja menteni a gyáripár a saját jól felfogott érdekében. Többféle bádoglemez van használatban. A legszokásosabbak a 0.4 milliméternél vékonyabb és 0.4—0.7 milliméter vastagságúak. Ezt a feketelemez belföldön eddig kizárólag Max és Auschnitt vállalata, a Vajdahunyadi Vasgyár állította elő. Angró ára 14.50 lej kilogrammonként. Az ugyanilyen minőségű, esetleg még jobb külföldi lemezre 0.4 milliméter vastagságig kilónként 5.40 lej, 0.4—0.7 milliméteres vastagságig 5 lej az importvám. Ezt a vámkülönbözetet Vajdahunyad urai mindenképpen megkeresik a lemezen. De nem elégednek meg vele, mert a külföldi árakhoz hozzá-számítva a vámot is a lemeznek még csak 14.04 lejbe volna szabad kerülnie

szakértők szerint és így Auschnitték itt is keresnek kilónként 46 banit, ami óriási összegre rug a nagy tételekben fogyó lemezárúnál.

Még többet keres Vajdahunyad a horgonyzott lemezen, amelyre kilónként 8.75 lej vámot sikerült kapnia, vagyis

a fekete és horgonyzott lemez behozatali váma között 3.35—3.75 lej a különbség minden egyes kilogramm áránál, holott a cinkelési eljárás legfeljebb kilónként 1 lejjel drágíthatja meg a lemezt.

Szakértők becslése szerint a Vajdahunyadi Vasgyár évente legalább 100 millió lej hasznolt keresett meg éppen a parasztságon ezekkel a vám- és árkülönbsétekkel.

És ezt az idilli kis állapotot zavarta meg most a brailai David Goldenberg Fii cég, amely mérföldmilliók beruházással maga is felállított lemezgyárat üzemelt. Mint ismeretes, ez a Goldenberg cég egyedüli az egész román piacon, a mely még nem tagja a hallgatóságos meg-egyezőssel működő vasipari kartellnek.

A konkurens horgonyzó üzem természetesen zavarta Auschnitték üzletét. De ahelyett, hogy — ami logikus volna — leszállítsák a lemez árát, sokkal kényelmesebb eszközöz forlyamodtak, és mindazokon a piacokon, ahol Goldenbergéknek vevőjük van, leszállították a vasbeton és a szeg árát, hogy ezeken a cikkeken keresztül kényszerítsék visz-szovonulásra, illetve a lemezárak megfelelő felemelésére a konkurenciát.

250.000 Lej
főnyeremény

1/2 millió

az V-ik huzás nyere-ményének az összege

A Kolozsvári Mentősorsjáték V-ik huzásán
szeptember 20-án

minden sorsjegy részt vesz az összes huzásokon. Sorsjegyek kaphatók 100 és 50 lejért mindenütt. — Postai rendeléseknek 119 lej vagy 69 lej küldendő. Főbizományos Brassóban Derzi Géza, Str. de Mijloc 163. Bucurestiben B. Saharovic Str. Sft. Apostoli 28. Központi Sorsjegyroda Cluj, Str. Memorandului 16.

Zürich (nyitás): Berlin 120.50, Amsterdam 206.85, Newyork 512 és háromnegyed, London 2492, Páris 2010 és egyenyed, Milánó —, Prága 1518, Budapest 9002.50, Belgrád 904.50, Bukarest 305.50, Varsó 57.40, Bécs 72.08.

MEGSZAVAZTAK A TAKARÉKOSÁGI JAVASLATOT ANGLIÁBAN. Londonból jelentik: Az alsóház a takarékosági törvényjavaslatot 310 szavazattal 253 ellenében elfogadta. A kormány helyzete rendkívül megzilárdult.

A megpecsételt béke

A zarojani cukorgyár belépett a kartellbe

Kétszeres termelési kvóta az ára annak, hogy a „renitens” beadta a derekát

Bukarest, szeptember 15.

Sulyos harcot vívott tavaly a cukorkartell a zarojani cukorgyárral, amely, miután elégedetlen volt a számára megállapított termelési kvótával, kilépett a kartellból és — minden megfélemlítés ellenére, — olcsóbb cukrot hozott ki a piacra. Hosszas tárgyalások után most megtörtént a békekötés a kartell és a renitens gyár között.

A megállapodást Bécsben kötötték meg, a

külföldi érdekeltségű romániai cukorgyárak megbízottjai a zarojanival. Amint értesülünk,

a zarojani cukorgyár a régebbi 3 és fél százalékos termelési kvótával szemben, 6 és fél százalékos kvótát kapott,

ezenkívül az általa bérlett, illetőleg termelésre beállított 700 hektár cukorrépa terület hozamának a felét a bukovinai cukorgyárak fogják átvenni a gazdáktól.

Megalakult az Egyesült Román Bankok Szövetsége

Az új alakulás célja, közös szervezetbe tömöríteni az összes vidéki bankokat

Bukarest, szeptember 15

Hétfőn megalakult Bukarestben az Egyesült Román Bankok Szövetsége, román néven Băncile Unite Române. Az új bankszövetség a Coanda tábornok vezetésével áll. Vidéki Bankok Szövetségeiből alakult azzal a céllal, hogy az

összes országrészek vidéki bankjait magába tömörítse.

Az erdélyi pénzügyeteket Biss András mernök, a Besztercei Takarékpénztár igazgatósági tagja képviselte az alakuló gyűlésen, aki tagja is lett a vezetőségnek, amelynek élén Coanda tábornok áll.

Jogokat kér a házaló-kereskedelem

Bukarest, szeptember 15.

Egyetlen üzletágnak nincsen olyan rendezetlen helyzete, mint a házaló-kereskedelemnek. Igaz viszont, hogy nem is történik annyi visszaélés egyik üzleti ággal sem, mint éppen ebben.

A házalókereskedők most gyűlést tartottak Bukarestben, amelyen követelték, hogy ismerjék el a házalókereskedelmet legális üzletnek, minden házalót, akinek a szakmában legalább öt-éves múltja van, iktassák a kereskedelmi tagok sorába és hogy a kormány törvénnyel szabályozza a házalókereskedelmet.

A bukaresti házalók ezenkívül azzal a kéréssel fordultak a főváros tanácsához, hogy a város különböző pontjainban rendszereztesse a betérvásokat.

Udvarhelymegye új közigazgatási beosztása

Székyudvarhely, szeptember 15.

A prefektúra az alább következő régi és új jegyző- és körjegyzőségeket rendelte el a kolozsvári felügyelőség jóváhagyása után: 1. Abásfalva, Homoródkeménfalva, Homoródszék, Gyepes. 2. Ábrámfalva, Andrásfalva,

Csekefalva. 3. Etéd, Küsmöd, Siklód, Szolokma. 4. Kisbaczon, Bibarcfalva, Hermány. 5. Bözöd, Ujfalu, Körispatak. 6. Pordós, Rava, Csöb, Szentdemeter. 7. Fenyéd, Bethlenfalva, Kadicsfalva, Máréfalva. 8. Bardóc, Erdőfüle, Olasztelek. 9. Kobátfalva, Benczéd, Szentmihály, Tarcsafalva, Csekétfalva. 10. Korund, Atya. 11. Székelykeresztúr, Bettfalva, Rugonfalva. 12. Dája, Bágy, Ége. 13. Székelyderzs, Muzsna. 14. Oroszhegy. 15. Gyulakuta, Havadtó. 16. Felsőboldogfalva, Árvátfalva, Miklósfalva, Ócsfalva, B'kafalva, Telekfalva. 17. Fiátfalva, Felek, Szederjes. 18. Firtosmártonos, Enlaka, Tordátfalva. 19. Farcsád, Hodgya, Lengyelfalva. 20. Makkfalva, Kibéd. 21. Magyarzsákod, Székelyszállás, Székelyveczke. 22. Zombor. 23. Farkaslaka, Szentlélek, Bogárfalva, Malomfalva, Pálfalva, Kecsedikfalva. 24. Lövete. 25. Szentmárton, Kénos, Lokód. 26. Homoródszék. 27. Bögöz, Székelymagyaros, Béta, Décsfalva, Székelydobó, Agyagfalva, Mátfalva, Vágás. 28. Oklánd, Karácsonyfalva, Oklándujfalu. 29. Alsósófalva, Felsőfalva. 30. Petek, Jásfalva, Kányád. 31. Nagygámbfalva, Kigálambfalva. 32. Parajd. 33. Felsőrákos. 34. Andrásfalva, Vidakut, Székelyszenterzsébet. 35. Újszékely, Alsóboldogfalva. 36. Szentkirály, Ülke, Tibód, Szenttamás, Fancsal. 37. Erdőszentgyörgy, Csókfalva, Ákosfalva, Székelyszentiván. 38. Homoródszentpál, Jánosfalva, Városfalva, Recsenyéd. 39. Siménfalva, Kadács, Nagykede, Kiskede, Medeser, Székelyszentmiklós. 40. Kissolyos, Nagysolyos. 41. Vargyas, Székelyszállás. 42. Varság. 43. Szentegyházfalva, Kápolnásfalu. 44. Zetelaka, Küküllőkeménfalva.

B. L. Felelősszerkesztő: Kocsis Béla

ABRASSOI LAPOK nyomdavidárlatának kiadása és értékelése a következők szerint.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Havonta 100, negyedévre 300, félre 600, évente 1200 lej. Magyarországra negyedévre 14, félre 28, évente 56 pengő. A többi külföldi államokba negyedévre 420, félre 820, évente 1600 lej.

Fiókiadóhivatal és szerkesztőség Hunyad- és Alsófehérvármegyék részére: Déva, Str. Ioan Creanga 2. Telefon 17. (Balogh Géza)

MEGBIZOTTAK. Arad: Piața Impăratul Traian 1 (Halmágyi Pál) — Bukarest: Dán Dániel Gerő Sándor és Kohn Jenő. — Déva: Str. S. Barnabiu 19. (Osztián Kálmán) — Kolozsvár: Str. Dubalarilor 7. (volt Timár-utca) (Neumann Ignác). — Marosvásárhely: Benjámín Árpád Str. Beretie 1 (Sörház-u) — Marostordamegye: Szabó Jenő Cím: Marosvásárhely, Strada Reghiului 10. — Nagyszombat: Strada Turnului 13. Szigetváry László — Nagyvárad: Str. Nic. Jiga 32 (Szabó Gyula) — Szatmár- és Máramarosmegye: (Szöke György) Szatmár, Str. Sincsei 7. Szilágyosmilyó: (Helterin Ernő) — Temesvár: Gyárvaros, Tigris-utca 4. (Halmágyi Pál). — Torda: Str. Regele Ferdinand 25. (Dénes József).

Központi szervezők, pénzügyi jogszolgáltatás: Bartha Géza, Dán Mózes.

HIRDETÉSEKET felvesznek a kiadóhivatalok, a megbízottak, valamint minden bel- és külföldi hirdetőiroda. Részletes tarifákkal készséggel szolgálunk.

Gütermann & Co.

Védjegy:

Schapp-selyem

Elismert legjobb minőség!

Főképviselet egész Romániában:

Gépselyem-gyárak

Gomblyukselyem

Gépselyem

Védjegy:

Reall-selyem

Vigyázzni a védjegyre!

EMANUEL WISNER. BUCUREȘTI, Bulev Maria 8

ORA, 45/3, 10 méter.
HALMA, 30/3, 10 méter,
HELA, 40/3, 10 méter

LABORA, 130 3, 50 méter
KORONASELYEM, 50 méter

Sport

Románia—Csehszlovákia amatőr válogatott

Bukarest, szeptember 15.

Vasárnap délután érdekes mérkőzés lesz Nagyváradon. A román válogatott vendégül látja a cseh amatőr válogatott csapatot. — A román együttes a következő összeállításban veszi fel a küzdelmet:

Czinczér, — Vogl, Albu, — Rube, Steinbach, Stanciu. — Glanzmann, Kovács, Rónai, Bodola, Kocsis.

A közép-ár helyén Rónai fog szerepelni, mivel Szepi a legutóbbi északi túrán megsérült és előreláthatólag még vasárnap is harcképtelen lesz.

A Ripensia súlyos vereséget szenvedett a Wiener Sport Club csapatától

Temesvár, szeptember 15.

A temesvári proficsapat az igen jelentős játékerőt képviselő WSC együttesétől 2:2 gólarányú félidő után 4:2 arányban vereséget szenvedett. A temesvári csapat hősiessé küzdött nagy ellenfelével. A vereséget Zombory kapus felelős, aki két gólt a kezéből ejtett hálójába.

Ploesti: Prahova—CFR (Brassó) 4:2 (2:1).

↓ A nagyszebeni HTV két peresége Csernovicban. Csernovicból jelentik: A HTV vendégszereplése gyengén sikerült. Első nap a munkásapat 2:1 (1:1) arányban győzte le, míg másodnap a Jahn győzte le a szebenieket 3:2 (2:1) gólaránnyal.

Nagyvárad: NAC—Törekvés 3:2 (0:1). Arad: TAC—Gloria 1:0 (1:0). — TMTE—AMTE 2:1 (2:1).

Kolozsvár: Romania—CFR 5:1 (2:1). A már elparentált, de reorganizált Romania meglepetésre nagy gólaránnyal győzött.

Bukarest: Macabi—Olympia 2:0 (2:0). — Unirea Tricolor—CFR 5:1 (0:0). — Turda—Generala 8:0 (3:0). — Juventus—

V. Mihai 3:1 (0:0). — Venus—Sp. Studențesc 5:0 (2:0).

Székyudvarhely: Unirea (Săgești)—Hargita 2:1 (1:1).

Dicsőszentmárton: Nitrogen—Dacia 3:1 (1:1). Barátságos mérkőzés.

Zombolya: ZsSE—Kinizsi 3:1.

Szatmár: Törekvés—Maramures 3:0 (0:0).

Nagybánya: CSB—Tricolor 1:1 (1:0).

Nagyároly: Olympia—Victoria 4:0 (3:3).

↓ Románia atlétikai bajnokságai. Bukarestből jelentik: Szombaton és vasárnap fognak lezajlani Bukarestben az ONF pályán Románia ezévi atlétikai bajnokságai, melyre már is számos nevezés érkezett. Remélhető, hogy több országos rekord meg fog dőlni.

Piski: CFR—Corvin (Déva) 2:1 (1:0). I. oszt. bajnoki mérkőzés. Biró, Harma (Petrosény).

Ezt megelőzően a piski CFR és a dévai Corvin I. b. csapatai mérköztek 5:1 eredménnyel Piski javára.

APRÓHIRDETÉSEK

Hétköznap: egy szó 6, vastag betűkből 12 lej. Vasárnap: 7.50, illetve 15 lej. Legkisebb hirdetés 10 szó. Négyszeri hirdetés esetén 25% engedmény. Állást keresőknek 25% kedvezmény. A bukaresti kiadás részére: szavanként 3 lej. 50-szeri megjelenésnél 2 lej.

Véte-eladás

Eladó International teherautó, 4 hengeres, 6 kapcsolós, 1 és fél tonnás, keveset használt (32000 km-t futott) teljesen jó karban, érdeklődők megtekinthetik a tulajdonosnál. Szöke István szíjgyártó, Odorheiu. 14820

Megvételre kerestetik jókarban levő 24 "os „BRUNN KÖNIGSFELDER" gyors gáter. Cím: MATEI JONESCU, Borsec. 14823

Keveset viselt PÉZSMABUNDA igen olcsón ELADO. Cím 14835 szám alatt a brassói kiadóhivatalban.

Allást nyer

Elárúsító kerestetik, aki a magyar nyelvet is bírja, kötött rövidáru szakmában jártassággal előnyben. Solavici, Bukarest, Str. Lipsani 37. 14840

Fabrica de Cherestea Vasile C. Patrascu Ploesti, angajcază fată in casă sau jupâneasă servită. 14536

Csokoládégyár keres külföldi desszertekhez értő szakembert. Részletes ajánlatok „Dessert-mester” jellegű brassói kiadóhivatalba kéretnek. 14819

Allás' keres

Svájci sajt- és vajmester állást keres. Cím: Finta Simion, Ludosul de Mures. 14789

Fiatallétfényképészeged állást keres. Vidékre is elmegy. Levelek „Szerény 19” jellegű brassói kiadóba kéretnek. 14834

Lakás

Kiadó 2 szoba konyha, fürdőszoba, október 1-re. Megtekinthető délután 4—6. Erassó, Dr. Babes 26, volt Rét-ucca. 14842

Gyönyörű fekvésű, kertre nyíló butorozott lakás, villany, fürdőszoba használatával, állandó lakónak 1—2 személy részére kiadó. Ugyanott nagy háromszobás, szép ebédlő divány és más butorok eladó. Brassó, Lövész-ucca (Crisan) 30. Ugyanott autógarage október 1-re kiadó. 14596

KIADÓ Brassóban egy vagy két BUTOROZOTT SZOBA, külön FÜRDŐSZOBAVAL, parkett, villany, lépcsőházi bejárat. Irodának is alkalmas. Cím: Szélespatak 16, földszint (Árvaház-ucca sarok.)

Modern 5 szoba, tüveges veranda, minden mellékhelyi-éggel kiadó. Brassó, Fekete-ucca 50—46. Értekezni Simay, Brassó, Postarét 8-a. 14813

Vegyes

Röntgenvizsgálat tud gyomor, bél, csak 300 5. stitut Elektromedical, rest, Grivitei 104.

HAJSZALAKAT 1 arcáról, karjáról végleg ja a „Radio”. Artalm rögöni hatás. A szert dísz ten küldöm. Ara 300 lej. Hirsch A.-né kozmetikus da, Str. Câmpului 7. 14

Dr. Dávid György Román nyelvtan és Gyakorló könyv

legalkalmasabb a román nyelvnek magánaton.

tanító nélkül

való elsajátítására. A 200 oldalas könyv ára portómentesen fűtve 80 lej, kötve 100 lej.

Megrendelhető a

BRASSÓI LAPOK KÖNYVOSZTÁLYÁBAN